

2025.017

Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Gwendy WYNS

4-4-2025

Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

Titel: Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Gwendy Wyns

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2025B354

Intern projectnummer: 2025.017

Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Lede, Wichelse steenweg 25-31

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 122344,85 en Y: 184535,93; X: 122519,13 en Y: 184636,23

Oppervlakte plangebied: 5862m²

Kadastergegevens: Lede, afdeling 1, sectie E, percelen 394H7, 394G7, 394L6, 394M6, 394N6, 394Z6, 3702L2 en 371L (zie figuur 5)

Topografische kaart: zie figuur 3 en 4

Betrokken actoren: Bert Acke (archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Gwendy Wyns (archeoloog)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 04/04/2025

© Acke & Bracke bv, Dorpvaart 76, 9180 Moerbeke. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANDE WERKEN	8
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	9
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	9
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	11
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	13
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	14
2.4. HISTORISCHE SITUERING	17
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	24
3. SYNTHESE	27
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	27
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	28
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	29
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	30
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	30
4. SAMENVATTING	33
5. BIBLIOGRAFIE	36
6. BIJLAGES	37

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen te Lede Wichelse steenweg 25-31 (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en waarbij de geplande bodemingreep groter is dan 1000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Deze archeologienota is een aangepaste versie van de in akte genomen archeologienota met ID 17239 (zie <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/17239>). Omdat de begrenzing van het plangebied en de geplande werken opgenomen in die archeologienota ondertussen niet meer geldig zijn, dient een nieuwe archeologienota opgesteld te worden. Deze nieuwe versie verschilt voor het overige inhoudelijk niet van de in akte genomen archeologienota.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Daarnaast kon geput worden uit de resultaten van de opgraving net ten zuiden van het plangebied.⁶

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroerendergoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

⁶ <https://inventaris.onroerendergoed.be/waarnemingsobjecten/32288>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein, 5862m² groot, heeft een onregelmatige vorm en is volledig braakliggend. Tot voor kort was het westelijke deel grotendeels bebouwd langs de Wichelse steenweg (N442) en bestond het oostelijke deel uit de achterliggende bomenrijke tuinen en een weide in het zuidoosten, maar in 2022 zijn de gebouwen gesloopt en de bomen gerooid.

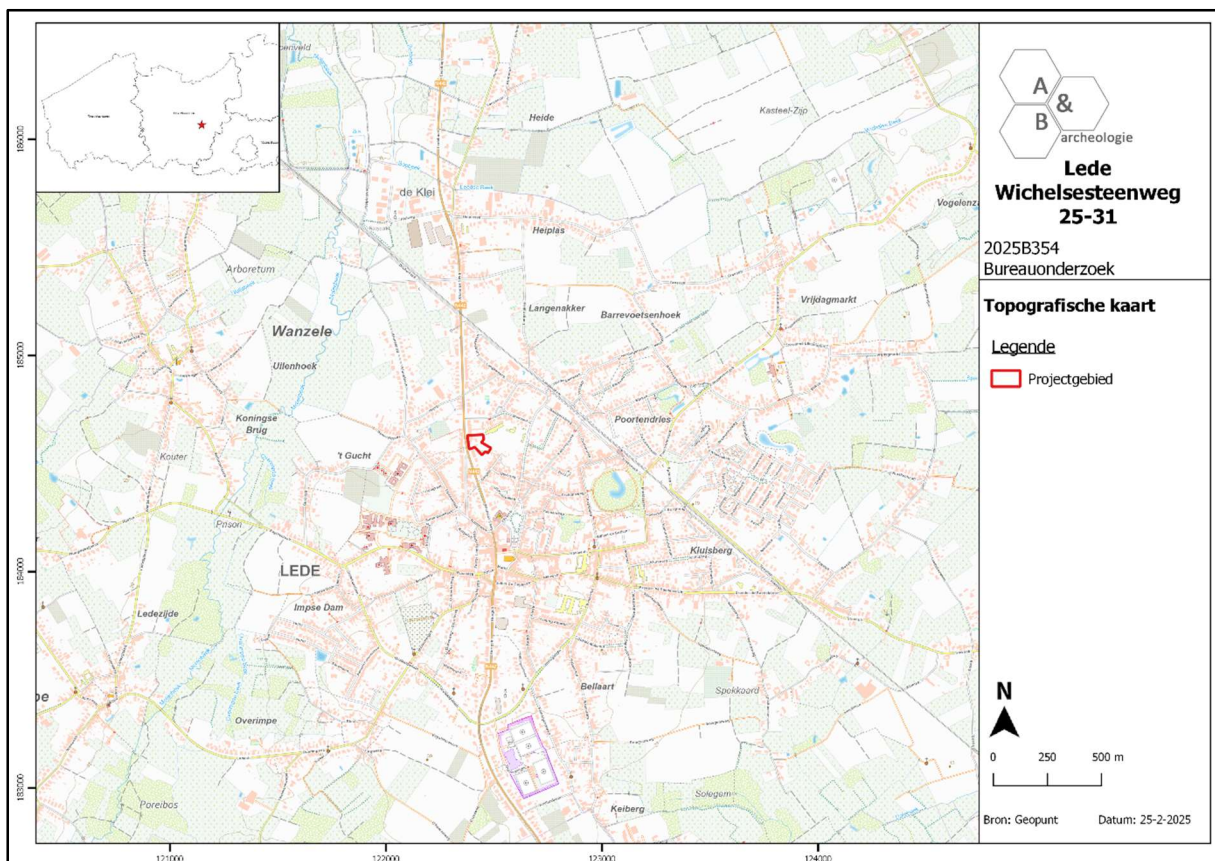

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2024 (bron: geopunt.be).

2.3. Landschappelijke ligging

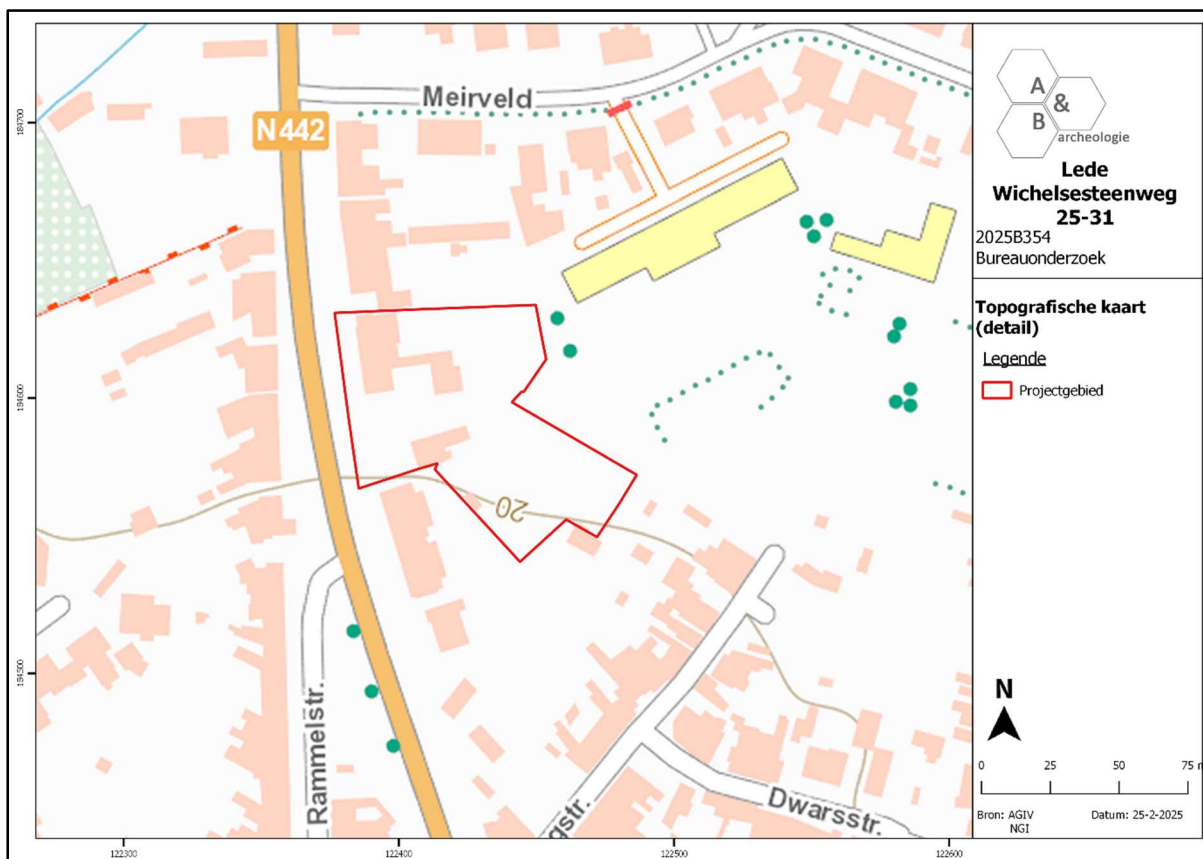
2.3.1. Topografische situering

Het projectgebied bevindt zich op ca. 500m ten noorden van de dorpskern van Lede. Lede is gelegen in het oosten van de provincie Oost-Vlaanderen en bestaat uit de fusiegemeenten Lede, Wanzele, Impe, Papegem, Smetlede en Oordegem. In het noorden grenst Lede aan Wetteren (noordwest), Wichelen en Dendermonde (noordoost). In het oosten wordt Lede begrensd door Aalst, in het zuiden door Erpe-Mere en Sint-Lievens-Houtem. Lede wordt in het zuidwesten doorkruist door de autosnelweg E40 van Brussel naar Oostende en de gewestweg N9 die Brussel met Gent verbindt. De N442 die aan het projectgebied grenst, verbindt de N9 met de N416 tussen Wetteren en Dendermonde. Op ca. 400m ten noordoosten van het plangebied bevindt zich van zuidoost naar noordwest de spoorweg van Brussel naar Gent. Het plangebied bevindt zich ten oosten van de Wichelse steenweg/N442. Ten noorden en ten zuiden bevinden zich woningen langs deze weg, ten oosten bevindt zich de speelplaats van een school. Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het gebied grotendeels ingekleurd als 'Andere bebouwing' (westen), 'Weiland' (zuidoosten) en enkele delen 'Akkerbouw'. Dit komt niet meer overeen met het huidige gebruik, het terrein is braakliggend.

Figuur 3 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

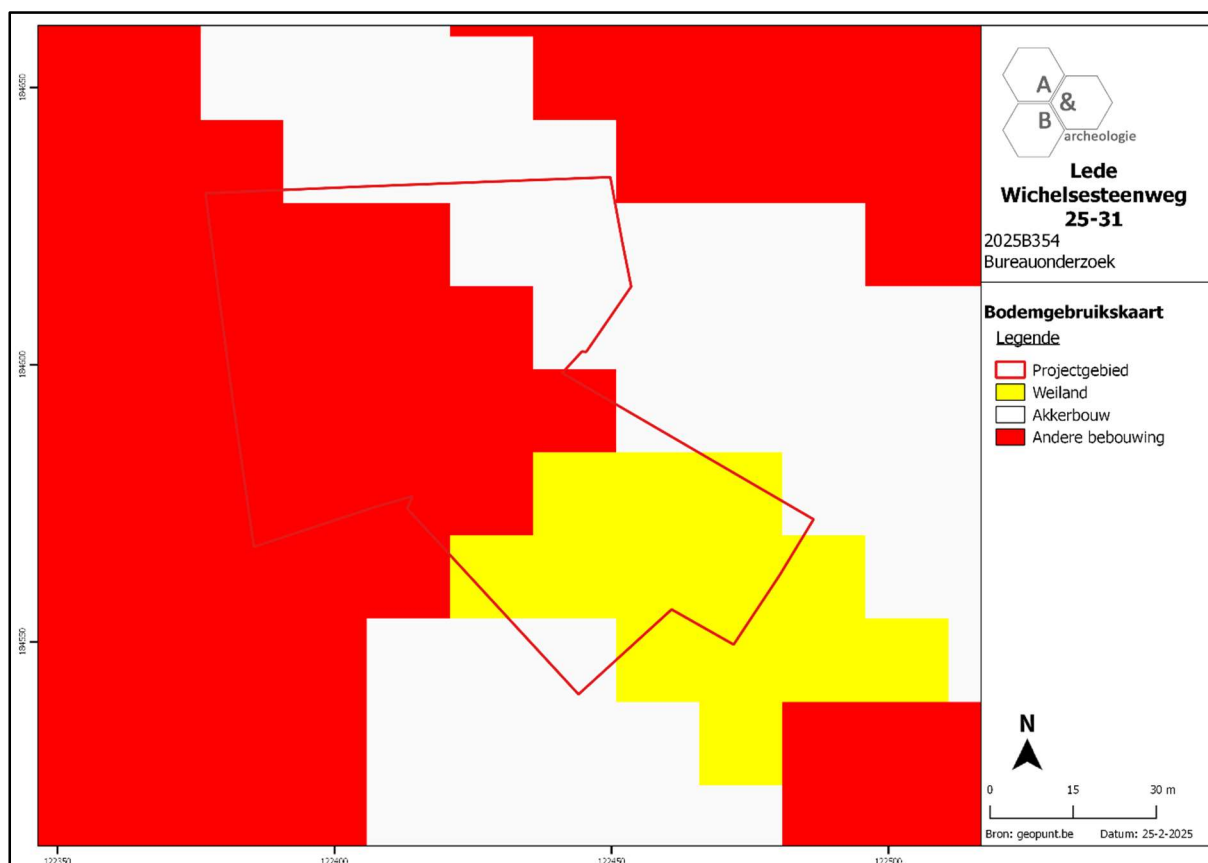
Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

Figuur 4 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 5 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

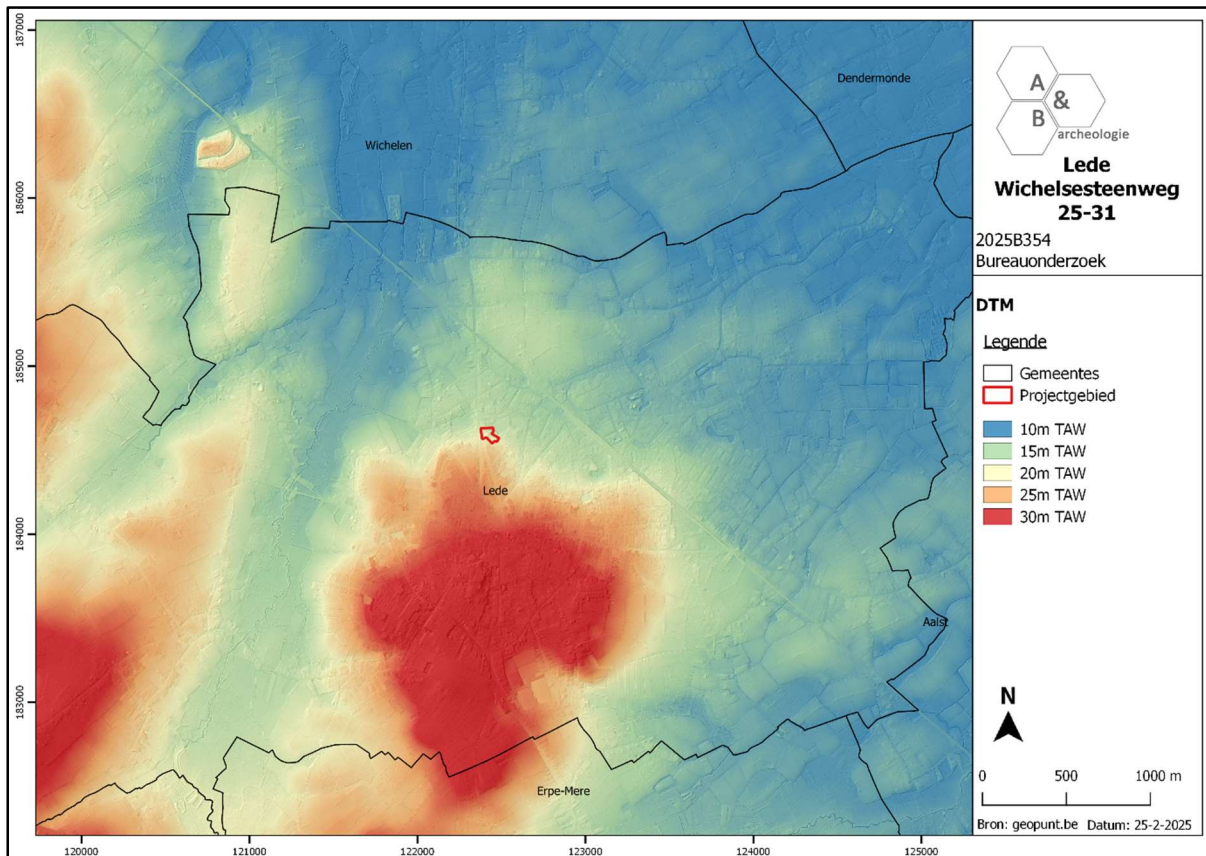

Figuur 6 Zicht op de bodemgebruikskartaal met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

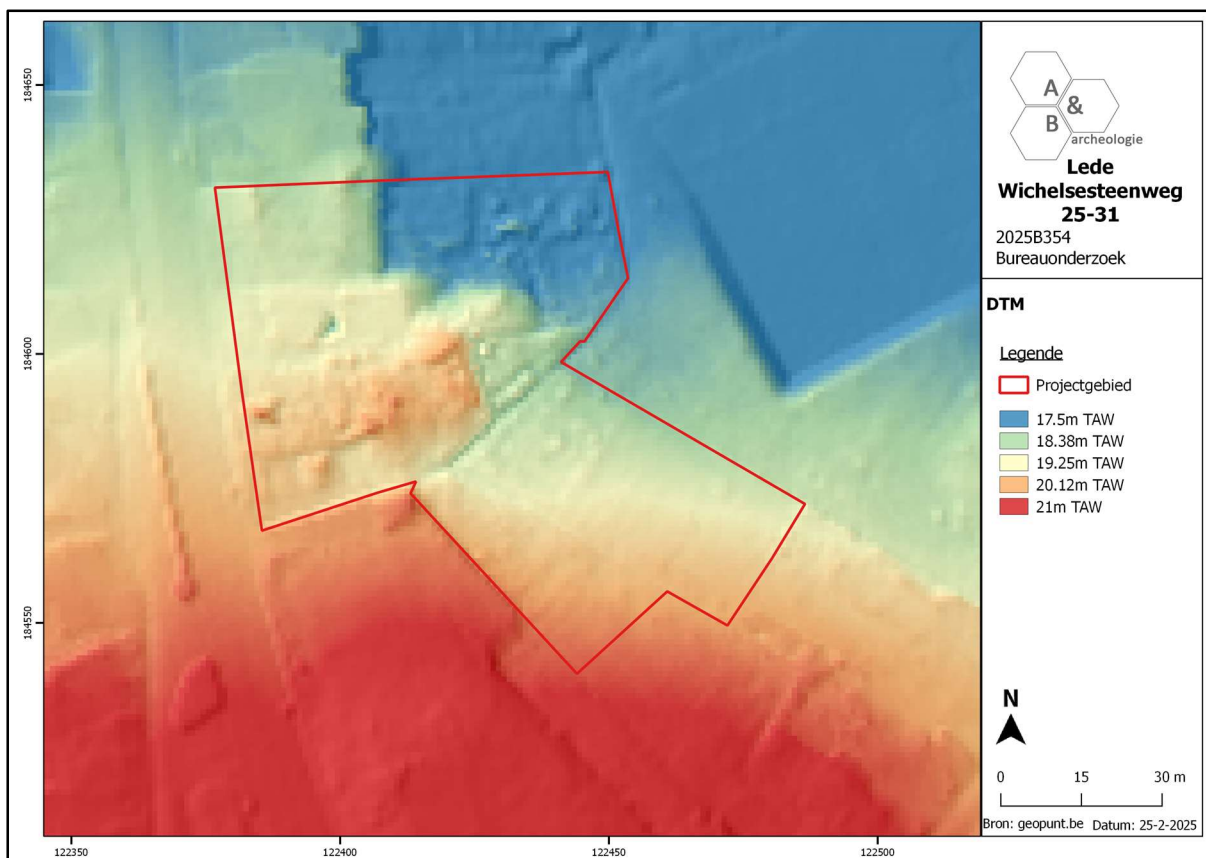
2.3.2. Landschappelijke situering

Lede is gelegen in het land van Wetteren-Lede binnen de Zandleem- en leemstreek. Het dorp bevindt zich in het Schelde-Dender interfluvium en wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van verschillende beken. De ruime omgeving van het dorp wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van de Schelde in het noorden en de Dender in het oosten. Hier worden dan ook lager gelegen gronden aangetroffen. Ten zuiden en ten westen van het plangebied zijn echter hoger gelegen ruggen (tot ca. +40m TAW) aanwezig. Het plangebied bevindt zich buiten de valleien van Schelde en Dender en is gesitueerd op de noordflank van de heuvelzone. Het terrein zelf vertoont een relatief onregelmatig verloop. De noordoostelijke hoek is opvallend lager gelegen (+17,1m TAW) dan de rest van het terrein, dat geleidelijk oploopt van noord (ca. +18,4m TAW) naar zuid (ca. +20,5m TAW). De zone van de voormalige bebouwing langs de straat is wat geaccidenteerd en hoger gelegen. Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied niet ingekleurd, wat aangeeft dat er geen informatie voorhanden is voor de betreffende percelen. In de ruime omgeving worden voornamelijk percelen met lage tot zeer lage potentiële bodemerosie gekarteerd.

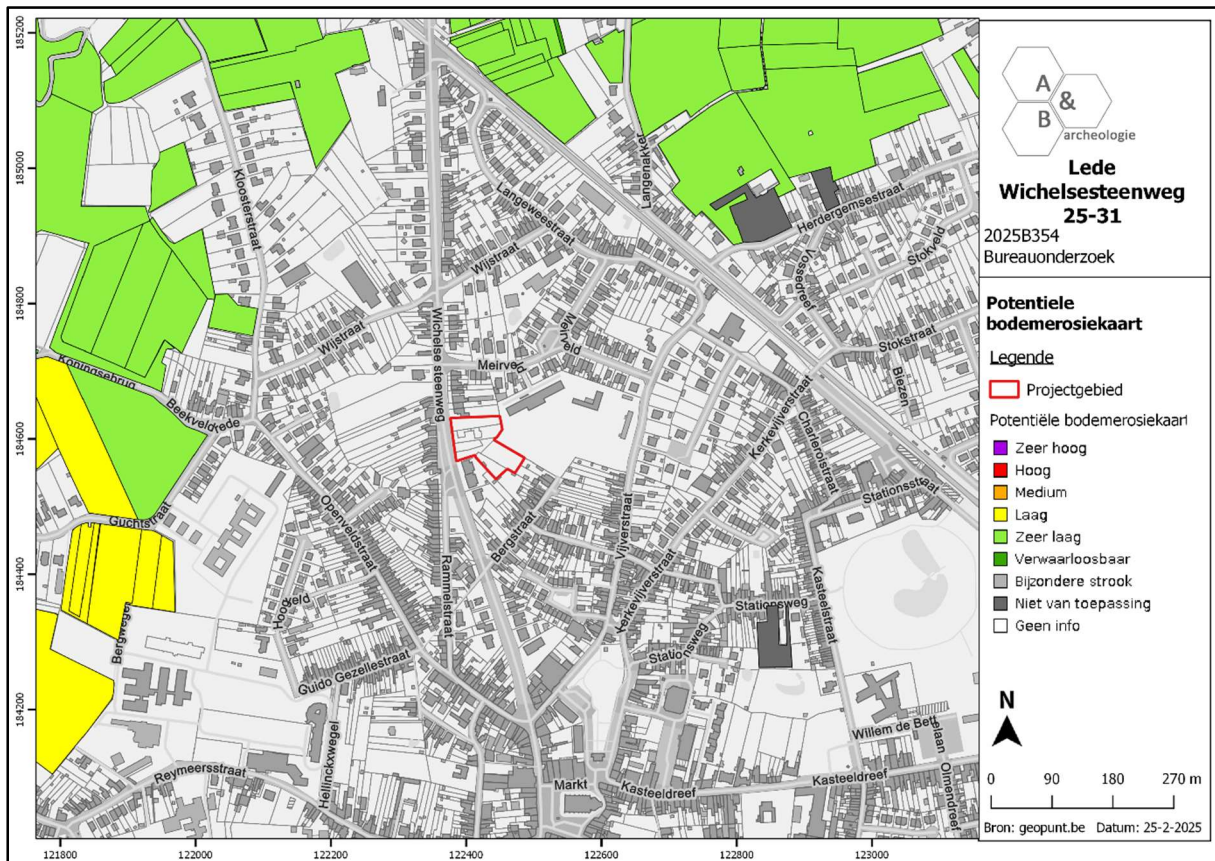
Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

Figuur 7 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

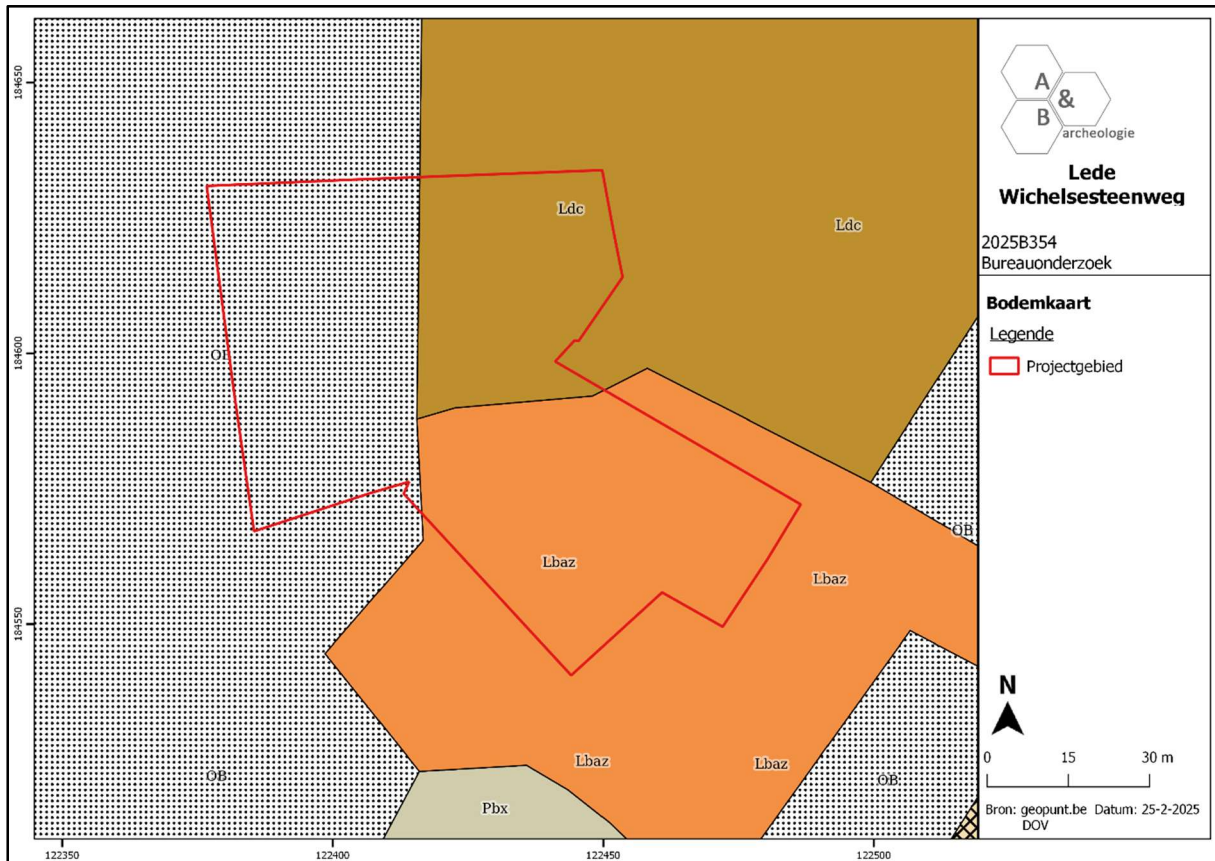
Figuur 9 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Op de bodemkaart worden binnen de grenzen van het projectgebied drie verschillende bodemtypes aangegeven. In het westelijke deel komt een OB-bodem voor, in het noordoosten wordt een Ldc-bodem aangegeven en in het zuidoosten een Lbaz.

- OB: bebouwde zones. OB-bodems zijn kunstmatige gronden waarbij het oorspronkelijke bodemprofiel door ingrijpen van de mens werd gewijzigd of vernietigd.
- Ldc: matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze bodems worden gekenmerkt door een grijsbruine bouwvoor. Onder de Ap horizont komt een bleekbruine, uitgeloopte horizont voor die aan de contactzone met de textuur B horizont zwakke roestverschijnselen vertoont. De textuur B is verbrokken en sterk gevlekt door oxydo-reductieverschijnselen. Soms wordt het materiaal zwaarder of zandiger naarmate de diepte toeneemt. Dikwijls komt op wisselende diepte het Tertiair substraat voor. Bovenop dit klei- of klei-zandsubstraat komt meestal een roestige band voor ten gevolge van stagnerend water. Roestverschijnselen beginnen in het bovenste deel van de textuur B. Ldc-bodems zijn te nat in de winter, blijven lang fris in de lente en zijn goed vochthoudend in de zomer.
- Lbaz: droge zandleembodem met textuur B horizont waarbij de sedimenten lichter of grover worden bij toenemende diepte (z). De Ap horizont is ca. 25cm dik en heeft een donkerbruine,

matig humeuze samenstelling. Hij rust op een zwak humeuze, bruinachtige overgangshorizont van ca. 30 à 40cm dik. Hieronder komt een meer kleiige textuur B horizont voor. De ondergrond is soms gestratificeerd met afwisselend lemige en zandige laagjes (z). Roestverschijnselen liggen dieper dan 120cm. De waterhuishouding is gunstig.

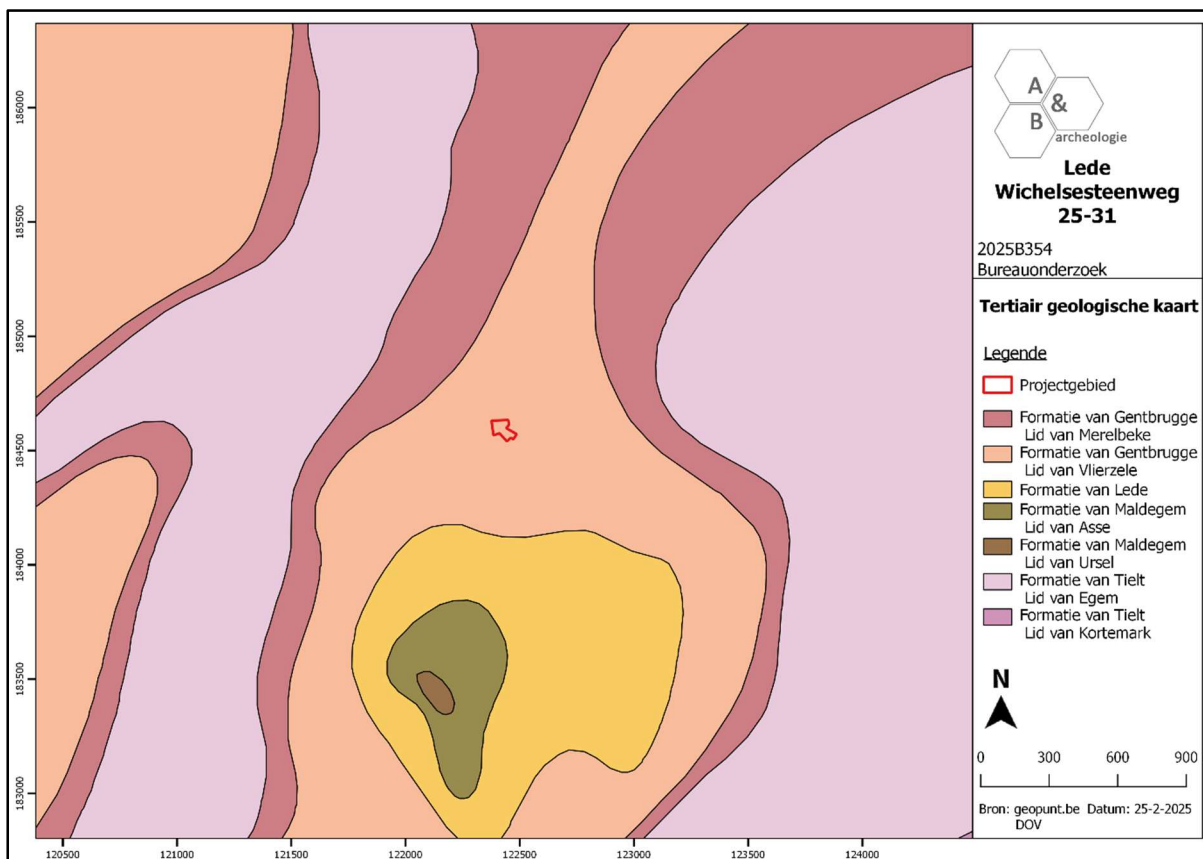

Figuur 10 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

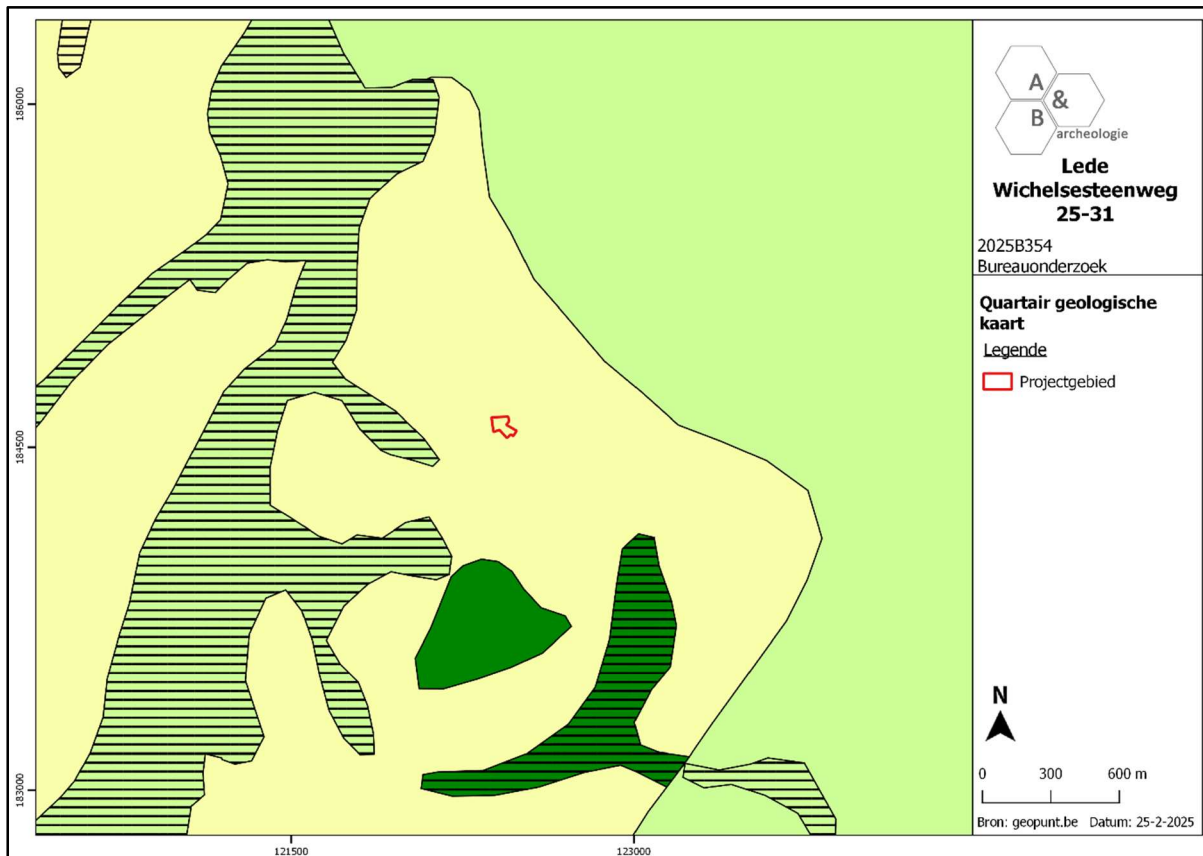
2.3.4. Geologische situering

De Tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Gentbrugge, Lid van Vlierzele. Deze geologische eenheid wordt gekenmerkt door een groen tot grijsgroen fijn zand dat glauconiet-, glimmer- en soms kleihoudend is en waarbinnen plaatselijk dunne zandsteenbanken voorkomen. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit type 1 dat als volgt wordt omschreven: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (1). De Pleistocene sequentie bestaat uit eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen (ELPw). Zand tot zandleem komen voor in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen, terwijl silt (loess) aangetroffen wordt in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. Daarnaast kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (HQ) voorkomen.

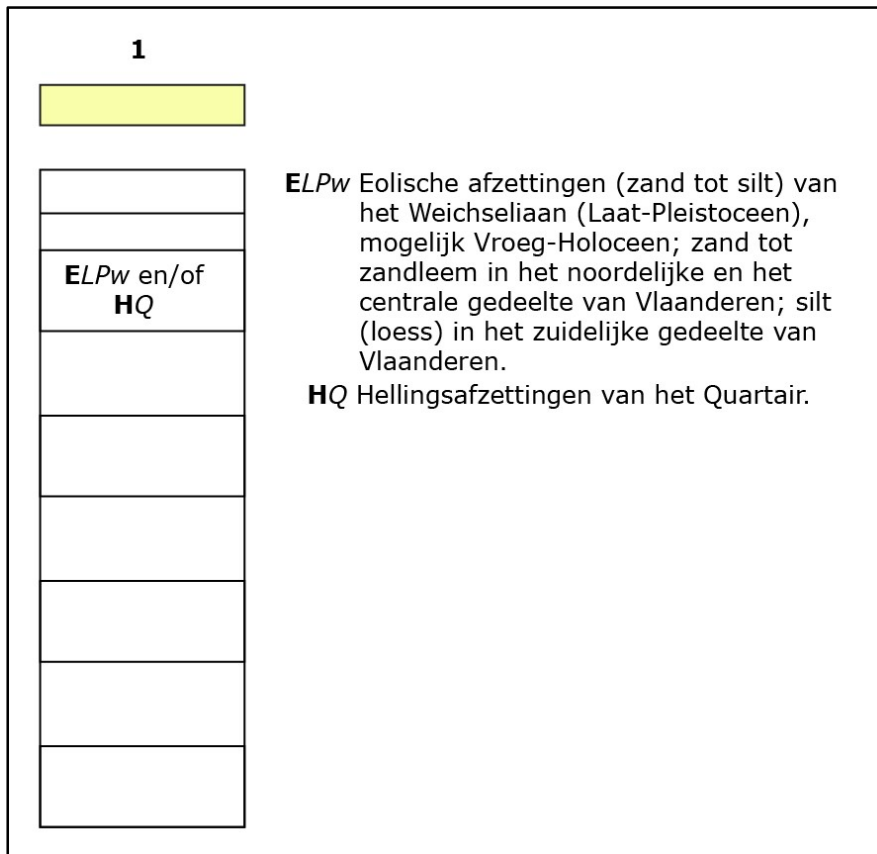
De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 11 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 12 Uitsnede uit de Quartaire Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁷

Lede wordt voor het eerst vermeld als 'Letha' in 1019. Neolithische vondsten tonen aan dat er reeds in de prehistorie bewoning aanwezig was op het grondgebied van Lede, meer bepaald aansluitend bij de site 'Hunnegem' te Aalst, o.a. langs de pre-Romeinse baan die Lede met de via regie van Asse naar Bavay verbond. Ook in de Romeinse periode was Lede bewoond. Dit wordt aangetoond door de aanwezigheid van restanten van Romeinse villa's op de Bellaert en langs de oude Wichelse steenweg bij Meervold. Romeinse artefacten werden daarnaast ook reeds in het dorpscentrum aangetroffen. Merovingische vondsten, waaronder een begraafplaats net ten zuiden van het plangebied, en importgoederen uit deze periode wijzen erop dat Lede een handelscentrum met landbouwexploitatie moet zijn geweest. In de Karolingische periode behoort het dorp tot de Pagus Bracbatensis. Enkele goederen, waaronder de Sint-Martinuskerk, zijn dan in handen van de Sint-Baafsabdij. Lede wordt vermeld als één van "'s graven propre dorpen" met drie heerlijkheden: de heerlijkheid Lede met leenhof dat vanaf het eerste kwart van de 12de eeuw tot het eerste kwart van de 15de eeuw eigendom was van de familie van Lede en van de tweede helft van de 16de eeuw tot de tweede helft van de 18de eeuw in handen was van de familie Bette; de heerlijkheden Ronkenburg en Merem. De heerlijkheid Merem was sinds de 11de eeuw in eigendom van de abdij van Vorst.

De in Lede uitgebate arduin (voor wegen) en vooral de geelbruine kalkhoudende zandsteen, genoten vanaf de 15de tot de 18de eeuw een wijde bekendheid. In de 19de eeuw worden de dorpswegen hersteld met ledesteen. De spoorlijn Gent-Aalst wordt aangelegd in 1856 met de bouw van een station naar het ontwerp van architect J.P. Cluysenaar (dat in 1977 opnieuw werd afgebroken). Dit gaf aanleiding aan het ontstaan van een door arbeiderswoningen gedomineerde bebouwing.

Meer concrete informatie over de historische ontwikkeling van het plangebied kan gevonden worden via historisch kaartmateriaal uit de 18de tot 21ste eeuw. Op de oudst beschikbare betrouwbare cartografische bron, de Ferrariskaart uit ca. 1777, lijkt het plangebied gelegen in het landbouwgebied net ten noorden van de dorpskern. Binnen het plangebied wordt op deze kaart zowel bosgrond, akkerland/weiland als een deel van een boomgaard aangetroffen. De huidige Vijverstraat, Kerkevijverstraat en Dwarsstraat kunnen reeds worden onderscheiden ten oosten van het plangebied. Ten westen is reeds de Openveldstraat aanwezig. Van de Wichelse steenweg (N442) is nog geen sprake. Deze straat is wel waarneembaar op de Atlas der Buurtwegen en de overige 19de-eeuwse kaarten. Het plangebied blijft gedurende de 19de eeuw onbebouwd, waarbij het noordelijke deel in de eerste helft van de 19de eeuw vermoedelijk bebost is (deel van het *Moer-/Meerbosch*). Ook op de topografische kaart van 1938 kan geen bebouwing worden opgemerkt op het terrein. Aan de overzijde van de Wichelse steenweg is in deze periode echter wel reeds bewoning aanwezig. Ondanks de lage resolutie kan op de vroegste raadpleegbare luchtfoto uit 1971 bebouwing worden onderscheiden op het noordelijke deel van het terrein. Ook in het zuidwesten lijkt reeds een gebouw aanwezig te zijn. Deze bebouwing is duidelijker waarneembaar op de orthofoto van 1979-1990. Tegen 2000-2003 wordt het onbebouwde perceel tussen de noordelijke en zuidelijke bebouwing langs de Wichelse steenweg opgevuld met auto's, vermoedelijk gerelateerd aan een professionele activiteit ter hoogte van huisnummer 29. Het betreffende perceel lijkt steeds onverhard en onbebouwd te zijn geweest. Ook

⁷ <https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/13761>

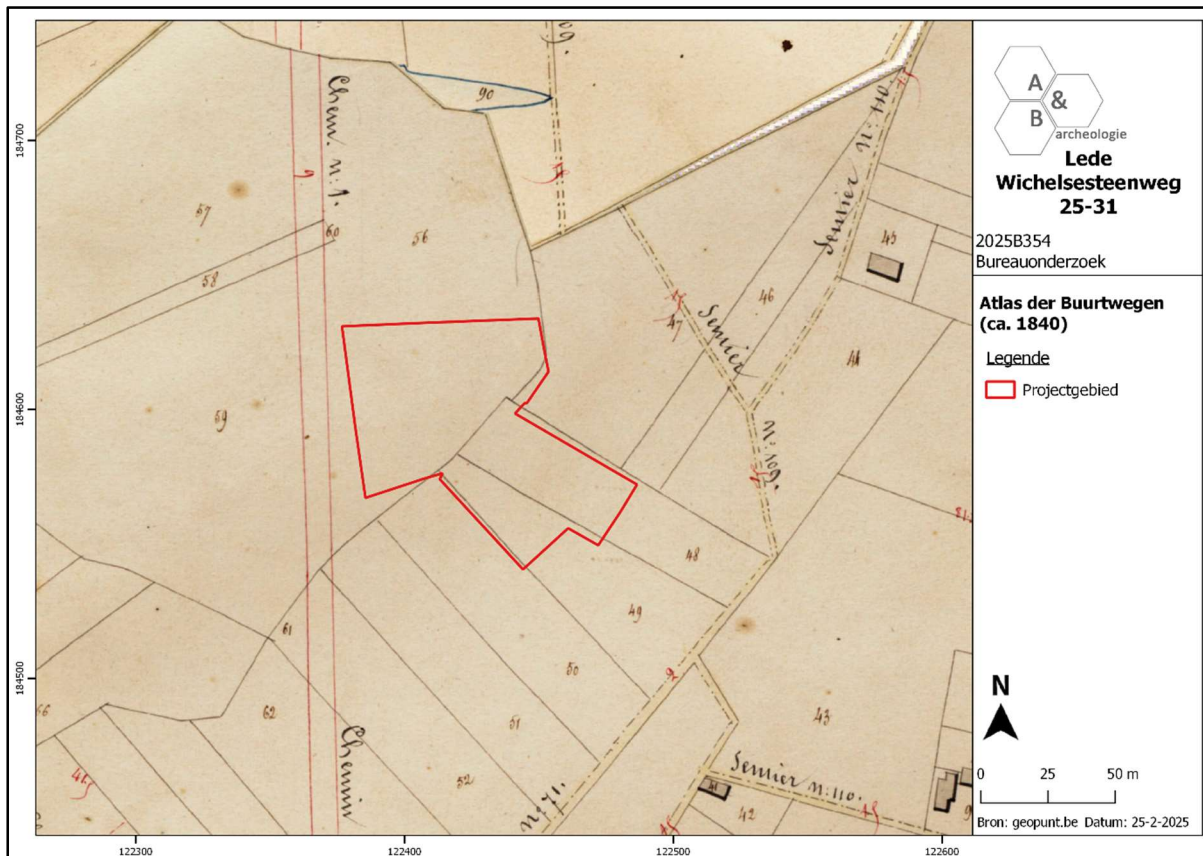
Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

het zuidoostelijke deel van het terrein bleef vanaf het einde van de 18de eeuw tot op heden onbebouwd. Recent werden alle gebouwen gesloopt en de bomen gerood. Hoe de site er uit zag voor 1777 is niet gekend. Afgaande op de cartografische bronnen en de luchtfoto's hebben er de voorbije 240 jaar geen grootschalige verstoringen plaatsgevonden op het grootste deel van het terrein. De bebouwing langs de straatzijde, en de recente sloopwerken, kunnen mogelijk wel enige bodemverstoring hebben veroorzaakt over een vrij beperkte oppervlakte.

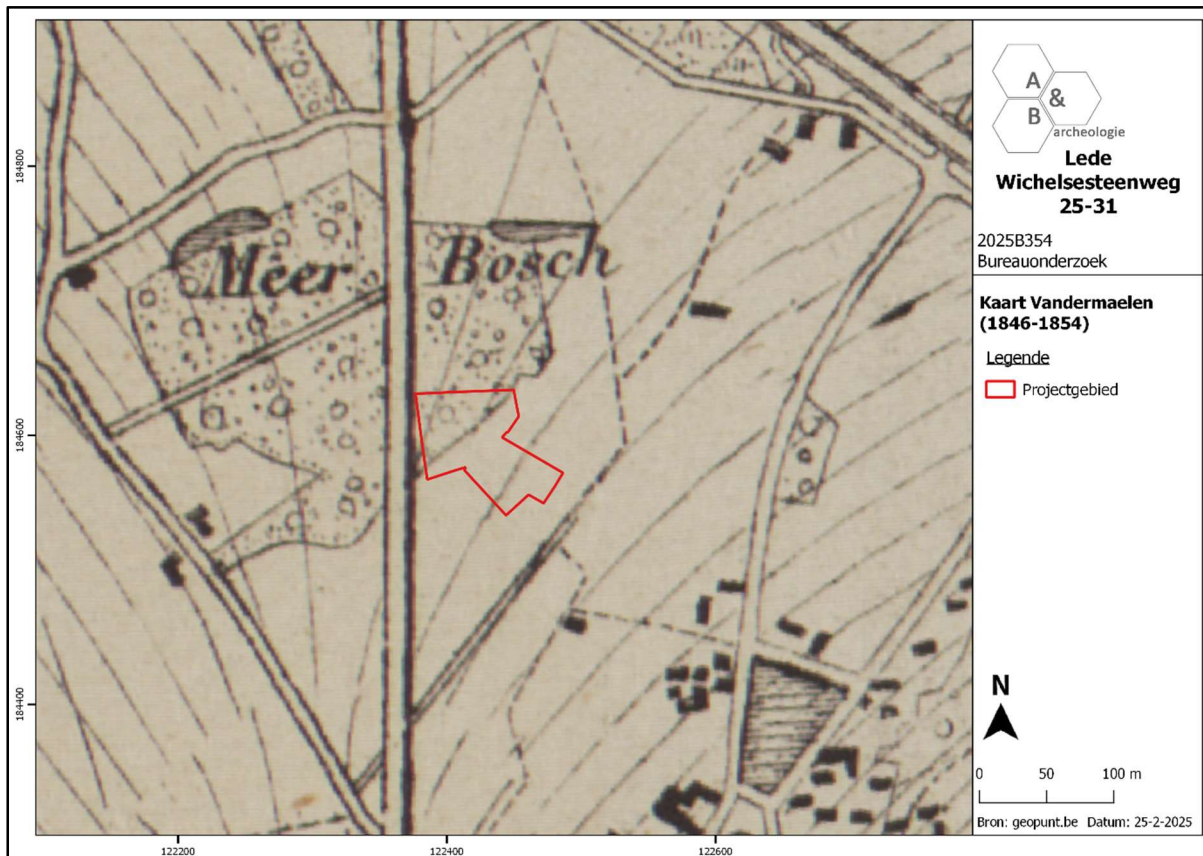

Figuur 14 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

Archeologienota Lede Wichelsesteenweg 25-31 aanpassing 2

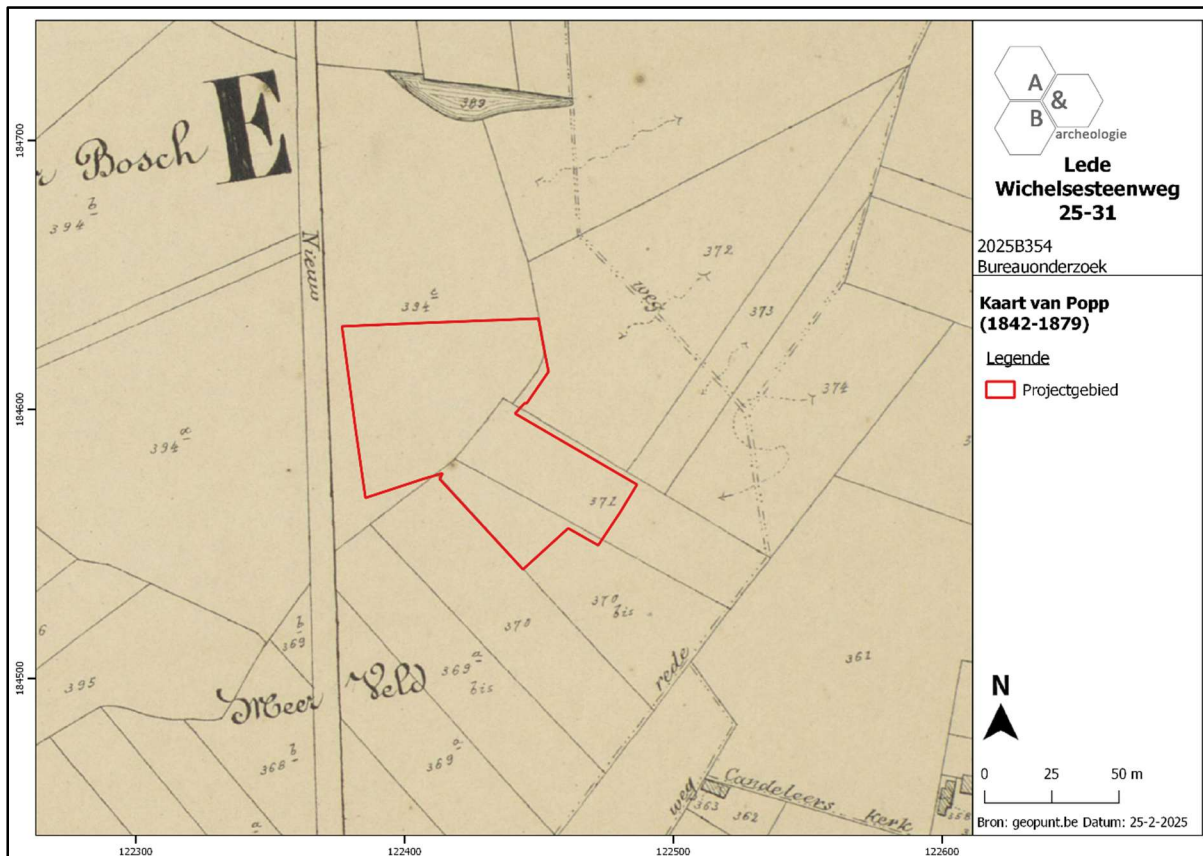

Figuur 15 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

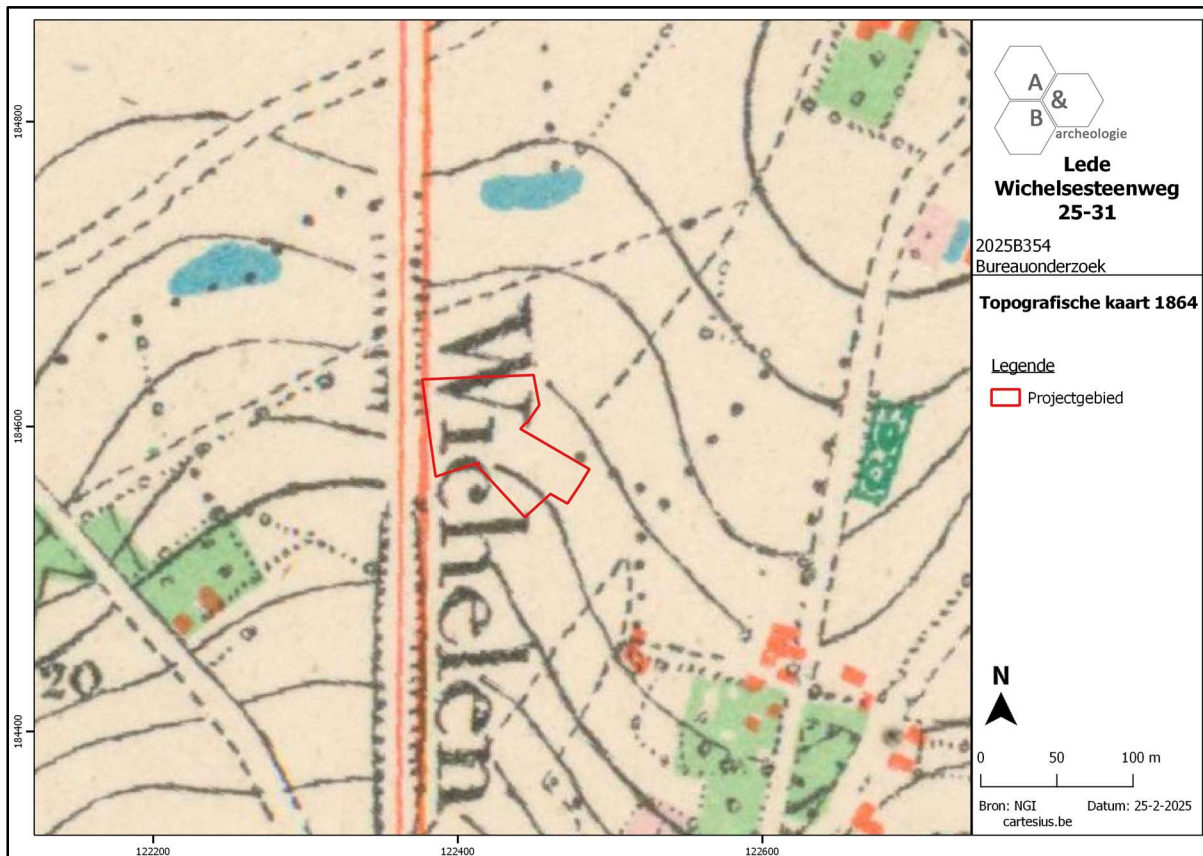

Figuur 16 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

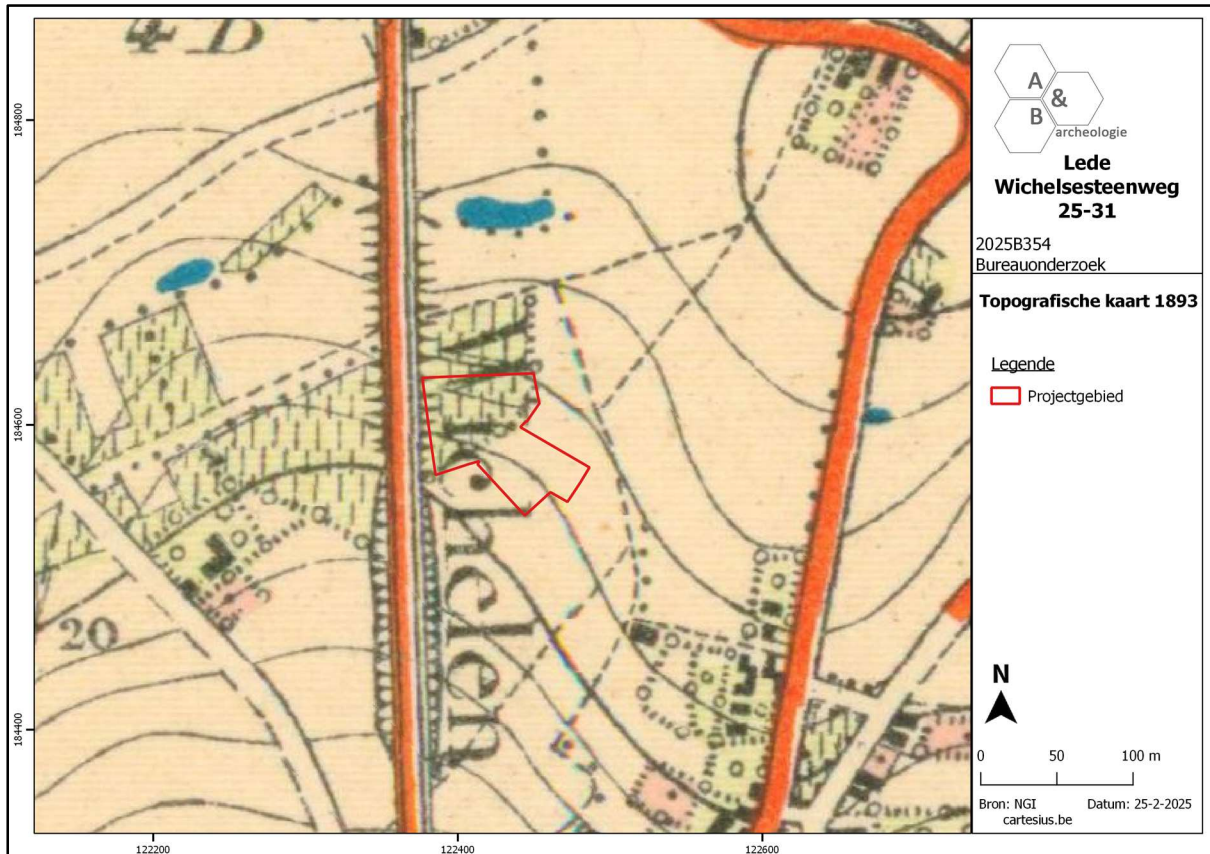

Figuur 17 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).

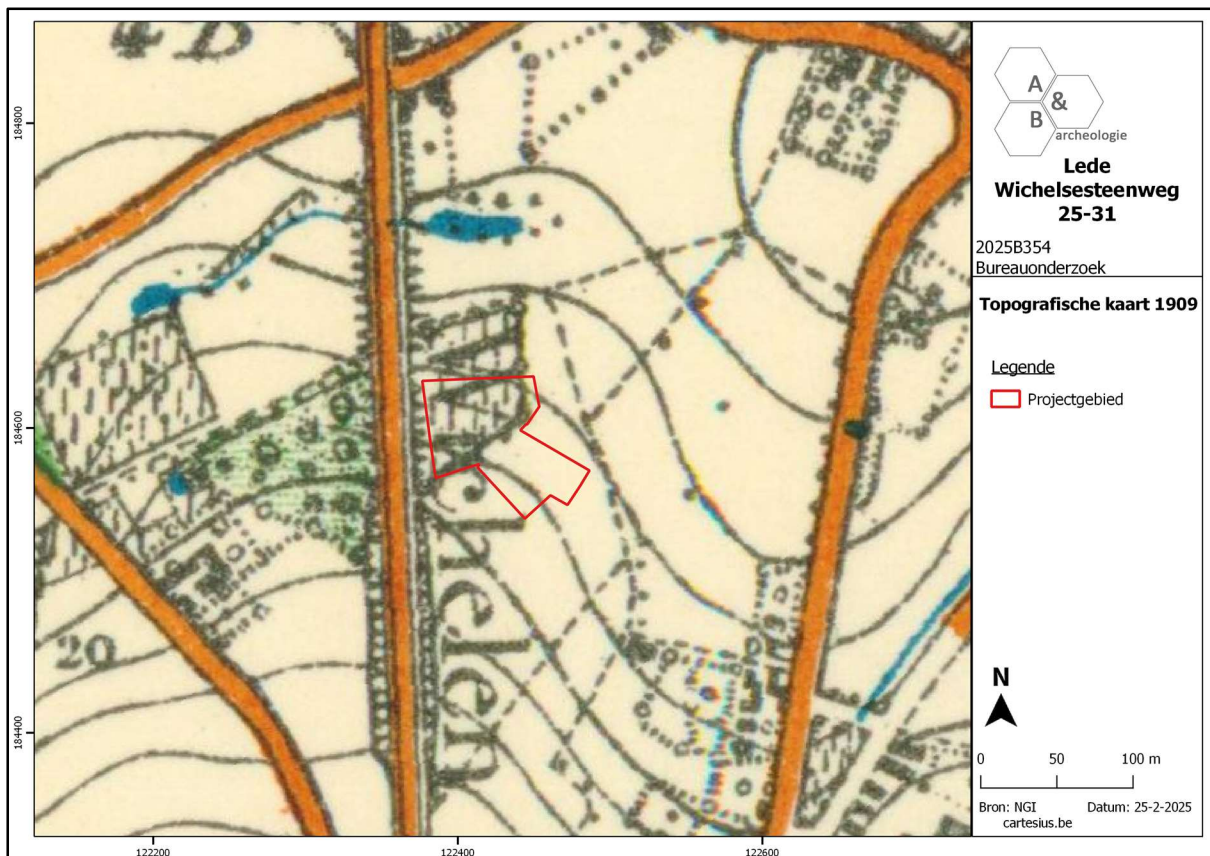

Figuur 18 Uitsnede uit de topografische kaart van 1864 (bron: cartesius.be en NGI).

Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

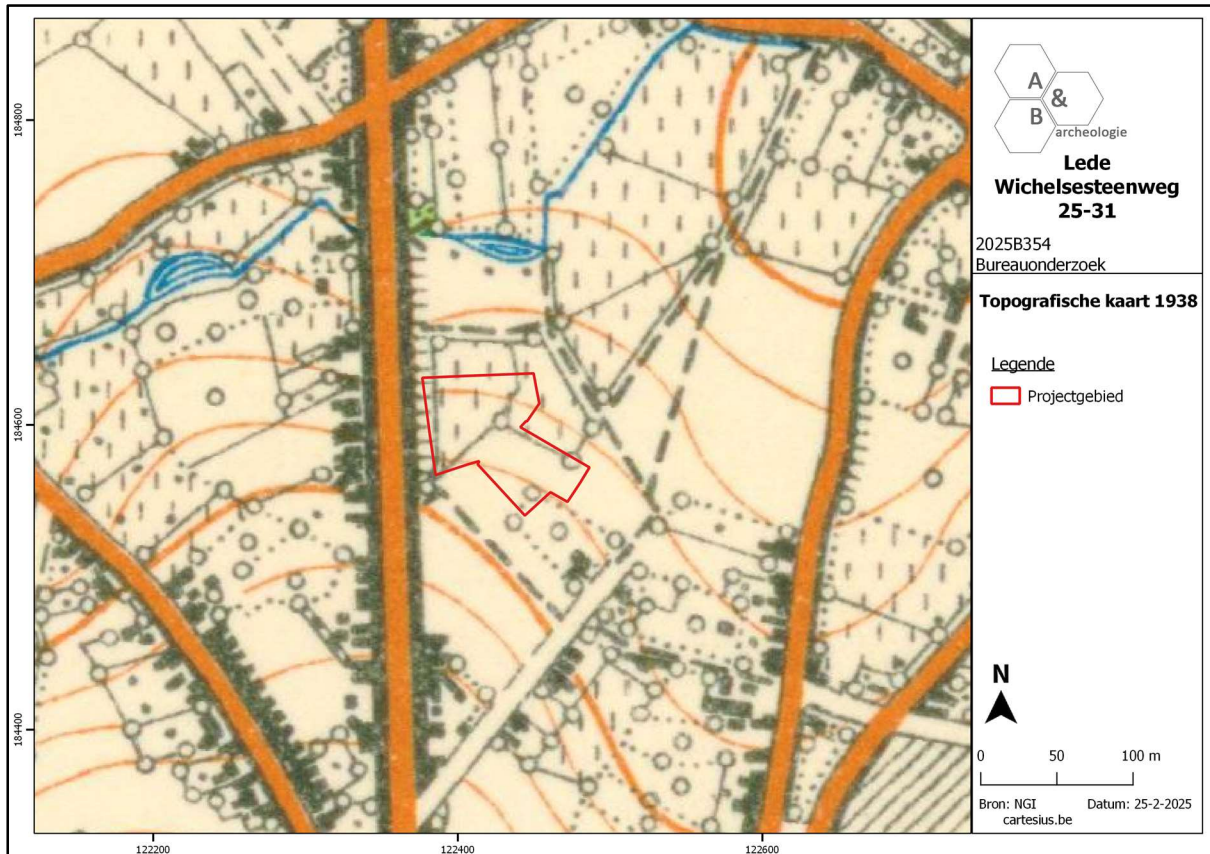

Figuur 19 Uitsnede uit de topografische kaart van 1893 (bron: cartesius.be en NGI).

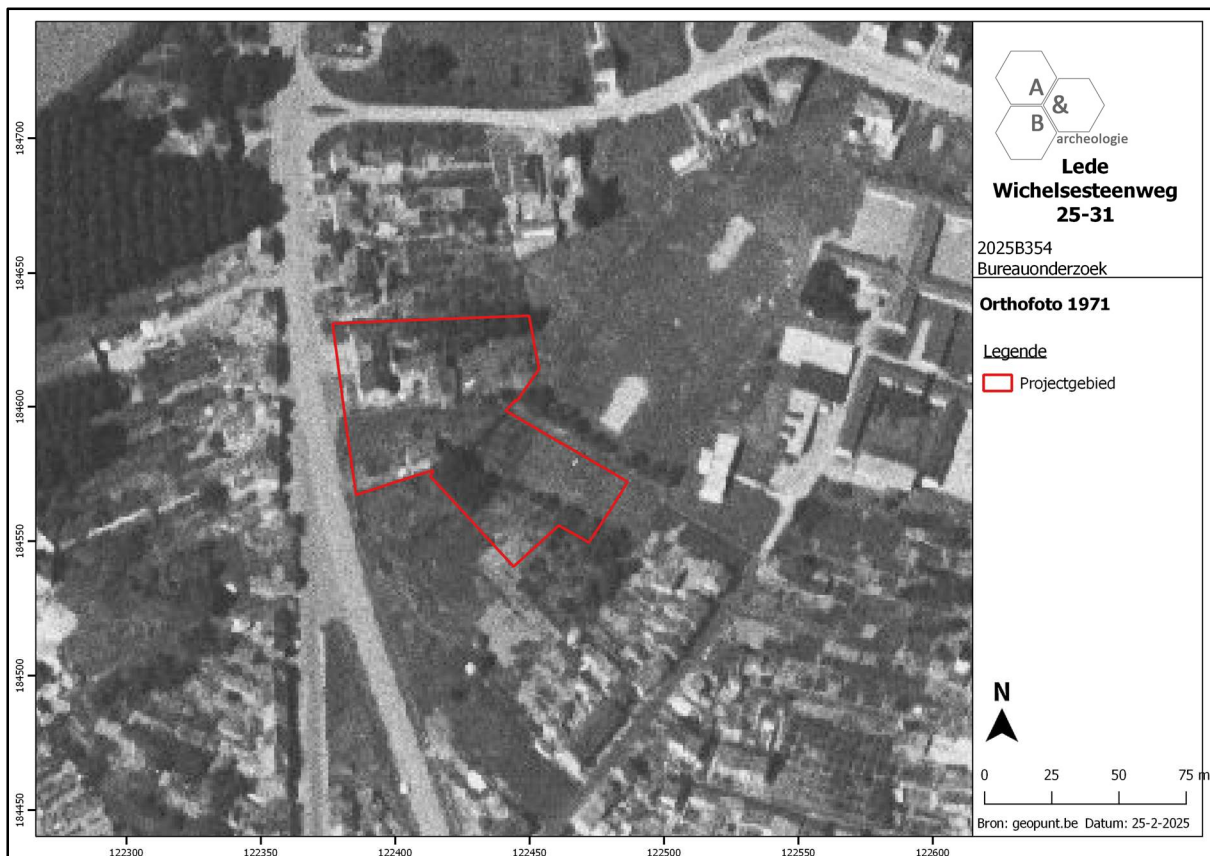

Figuur 20 Uitsnede uit de topografische kaart van 1909 (bron: cartesius.be en NGI).

Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

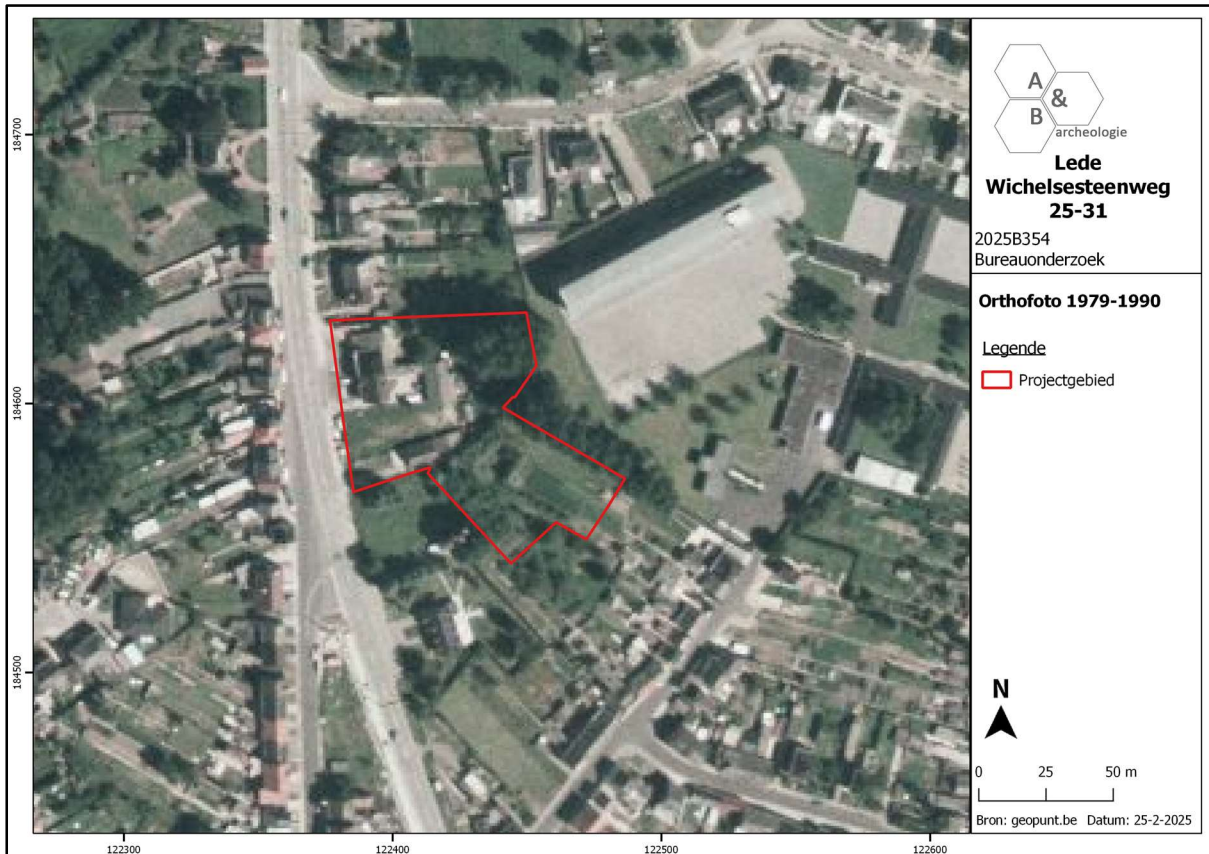

Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1938 (bron: cartesius.be en NGI).

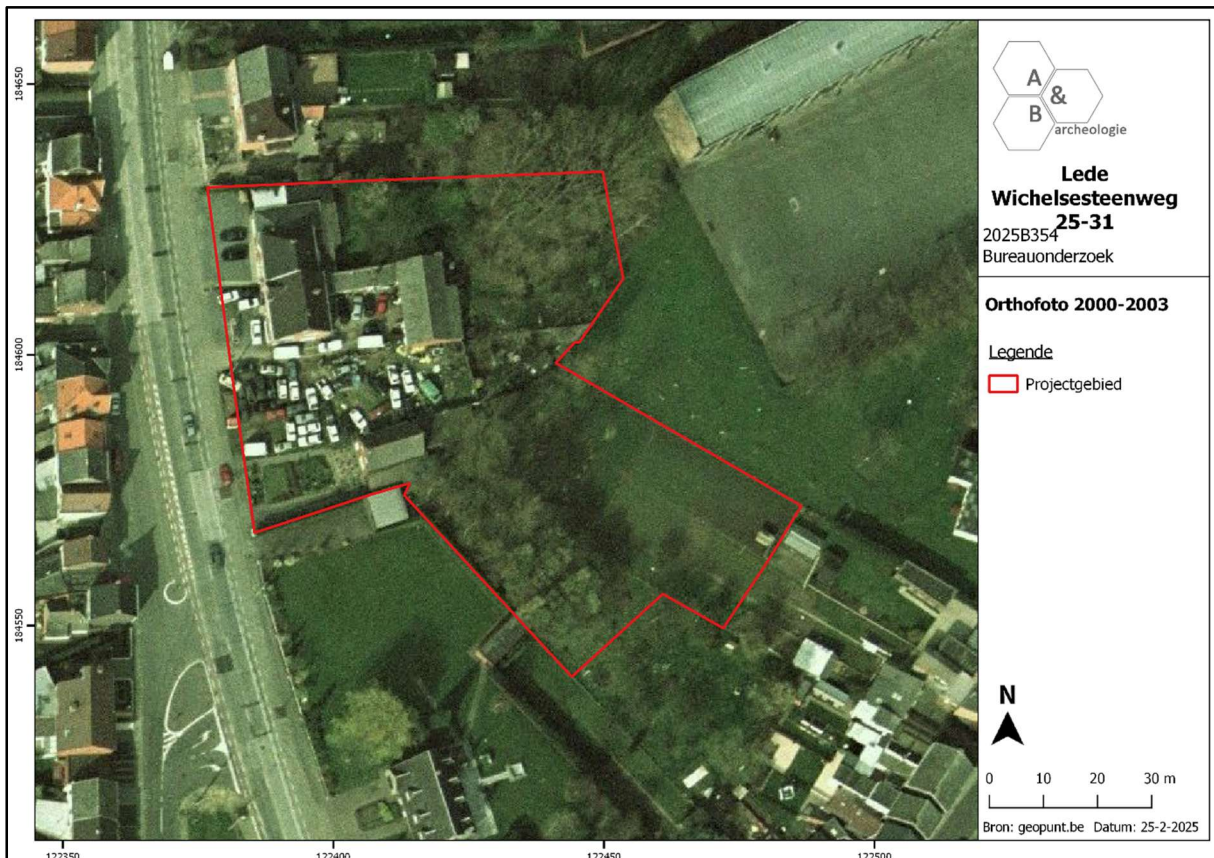

Figuur 22 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

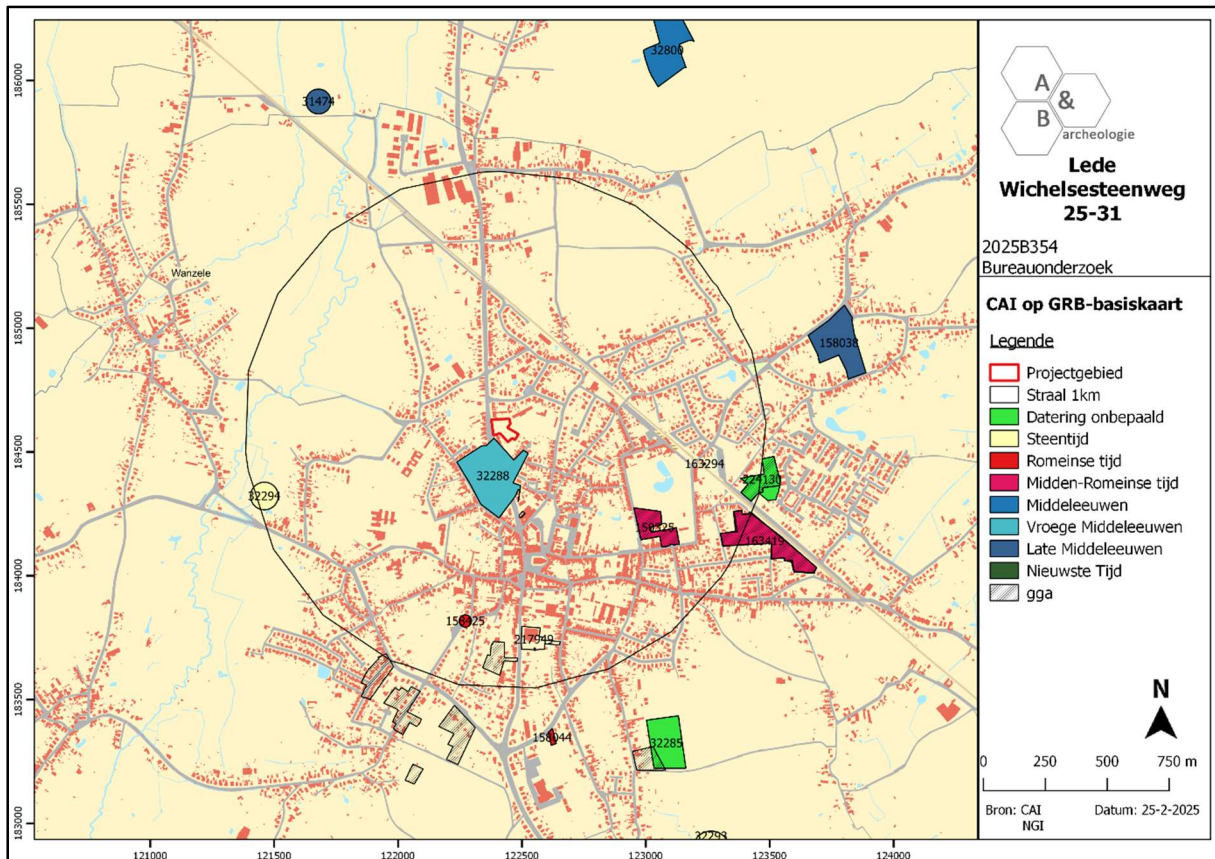
Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering⁸

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de omgeving van het plangebied enkele gekende archeologische sites aangeduid die vondsten, sporen of structuren opleverden uit de steentijd, vroege ijzertijd, Romeinse periode, middeleeuwen en nieuwe tijd.

Figuur 25 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

Direct ten zuiden van het plangebied werden tussen 1846 en 1848 opgravingen uitgevoerd waarbij een uitgestrekte Merovingische begraafplaats (CAI ID 32288) aan het licht kwam ter hoogte van het Meerveld (ook wel 'Oude Hel' genoemd). Vermoedelijk werden meer dan 100 graven aangetroffen. Het vondstmateriaal bestaat uit aardewerk, glazen vaatwerk, sieraden, fibulae, gespen, beslagplaten, munten en wapens (scramasaksen, francisca's en umbo's). Daarnaast werden waarschijnlijk ook enkele Romeins brandrestengraven aangetroffen. Tussen het vondstmateriaal worden Romeinse tegulae, munten, twee bekertjes in vernist aardewerk, twee schaaltes en een bodemfragment terra sigillata en een fragment van een dikwandig zalflesje in groen glas opgenomen.

Ter hoogte van CAI locatie 32294, ten westen van het plangebied, werd tijdens veldprospecties lithisch materiaal aangetroffen dat wijst op een menselijke aanwezigheid in de buurt van het plangebied gedurende de steentijden.

⁸ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

Ook ten oosten van het plangebied, op het Domein Koninklijk Gestisch Van Mesen⁹ (CAI ID 150325) werden tijdens een vooronderzoek en opgraving van SOLVA lithische vondsten aangetroffen, zij het als residueel materiaal in recentere sporen. Verder werden tijdens deze opgraving enkele kuilen gedateerd in de vroege ijzertijd. Ook een waterput waarin aardewerk, dierlijk botmateriaal, houtskool en een fragment van een stenen armband werden teruggevonden, dateert uit deze periode. Uit de midden Romeinse tijd werden enkele kuilen, paalkuilen en greppels teruggevonden die werden afgedekt door een colluviaal pakket. De paalsporen vormen mogelijk een gebouwplattegrond. Een grote hoeveelheid aardewerk, tegulae en imbrices werd aangetroffen in het colluvium. Vermoedelijk betreft het een nederzetting die zich verder uitstrekt naar de hoger gelegen delen van het terrein. Enkele crematiegraven kunnen eveneens aan de midden Romeinse periode worden gelinkt. Het eigenlijke grafveld bevindt zich echter wel buiten de grenzen van het onderzoeksterrein. Tijdens het onderzoek kwamen ook middeleeuwse sporen aan het licht. Zo konden een gracht of poel, een greppel en een kuil worden gedateerd in de 10de/11de eeuw. Een palencluster, enkele afwateringsgreppels en een waterput dateren uit de volle middeleeuwen. Uit de late middeleeuwen werd een gracht teruggevonden die mogelijk geïnterpreteerd kan worden als de walgracht rondom het voormalige kasteel van de Heren van Lede. Enkele waterputten, steeds gecombineerd met leemextractiekuilen in de nabijheid, konden ruim in de middeleeuwen worden geplaatst. Tot slot werden enkele 16de-eeuwse muurresten en een afvalput/beerput aangetroffen die in verband kunnen worden gebracht met de L-vormige gebouwen die op alle cartografische bronnen vanaf Ferraris voorkomen.

Verder naar het westen werd ter hoogte van de Kleine Kouterrede te Lede op de noordoostelijke helling waarop Lede gelegen is in 2012 een vooronderzoek uitgevoerd door All-Archeo (CAI ID 163419). Tijdens het vooronderzoek werd lithisch materiaal aangetroffen. Daarnaast werden enkele midden Romeinse brandrestengraven blootgelegd, alsook enkele paalsporen, kuilen en greppels uit de late middeleeuwen en kuilen en ploegsporen uit de nieuwe tijd.

Ten zuiden van het plangebied wordt ter hoogte van de Molenbrugstraat een vondst van een bronzen beeldje van de Romeinse oorlogsgod Mars vermeld (CAI ID 158425). Op deze locatie werd ook lithisch materiaal aangetroffen. Aan de Ommeganglaan 48 wordt een vondstconcentratie van Romeins aardewerk aangegeven (CAI ID 158044).

Ten zuiden van het projectgebied aan de Bellaertstraat zijn bewoningssporen gesignaleerd waarvan de datering niet gekend is, naast 'overblijfsels van een prehistorische nederzetting' en restanten van Romeinse gebouwen (CAI ID 32285). Op deze locatie zouden eveneens Romeinse munten, vaatwerk en maalstenen gevonden zijn.

Op ca. 1,6km ten noorden van het plangebied staat het Kasteel Zijp aan de Heide te Wichelen aangegeven (CAI ID 32800). Het betreft een site met walgracht, omgeven door een grachtenstelsel.

Ten oosten van het plangebied wordt het Kasteel Ronkenburg¹⁰ aangegeven (CAI ID 158038). De oudst gekende leenhouder wordt genoemd in 1365. Mogelijk kent de lokale heerlijkheid echter zijn oorsprong in de volle middeleeuwen. Het domein bestond uit een versterkt kasteel met bijhorend neerhof dat eveneens voorzien was van een omgrachting. In de tweede helft van de 18de eeuw kwam

⁹ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/9096>

¹⁰ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/9118>

het huidige classicistische gebouw tot stand dat sinds 1938 dienstdoet als klooster van de Zwartzusters van Aalst.

Op ca. 1,5km ten noordwesten van het plangebied wordt in Schellebelle (Wichelen) het klooster van Tussenbeek (CAI ID 31474) aangegeven. Het oorspronkelijke klooster bevond zich in Serskamp en werd in 1258 overgebracht naar Schellebelle op een locatie 'Tussenbeke' tussen de Molenbeek en de Wellebeek. In de 16de eeuw werd het door de godsdienstoorlogen verwoest waarna het werd herbouwd tot in 1599. Onder Jozef II werd het klooster in 1785 afgeschaft en ontmanteld.

Tot slot worden op de CAI nog enkele waarden met datering in de nieuwe tijd aangegeven. Het gaat om muurresten in baksteen en cementmortel en andere constructies en nutsleidingen, aangetroffen tijdens een proefsleuvenonderzoek van BAAC in 2017 ter hoogte van de Colruyt in de Hoogstraat/Katstraat te Lede (CAI ID 217949). De sporen zijn te relateren aan de bewoning uit de 2de helft van de 20ste eeuw die op deze locatie gedocumenteerd wordt via luchtfoto's. Ten oosten van het plangebied werden eveneens restanten van constructies uit de 20ste eeuw aangetroffen, naast enkele kogels en flessen uit de Wereldoorlogen (CAI ID 163294).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied bevindt zich op ca. 500m van het historische centrum van Lede en was lange tijd gesitueerd binnen landbouwgebied. Op de oudst beschikbare betrouwbare cartografische bron, de Ferrariskaart uit ca. 1777, lijkt het plangebied gelegen in het landbouwgebied net ten noorden van de dorpskern. Binnen het plangebied wordt op deze kaart zowel bosgrond, akkerland/weiland als een deel van een boomgaard aangetroffen. De huidige Vijverstraat, Kerkevijverstraat en Dwarsstraat kunnen reeds worden onderscheiden ten oosten van het plangebied. Ten westen is reeds de Openveldstraat aanwezig. Van de Wichelse steenweg (N442) is nog geen sprake. Deze straat is wel waarneembaar op de Atlas der Buurtwegen en de overige 19de-eeuwse kaarten. Het plangebied blijft gedurende de 19de eeuw onbebouwd, waarbij het noordelijke deel in de eerste helft van de 19de eeuw vermoedelijk bebost is (deel van het *Moer-/Meerbosch*). Ook op de topografische kaart van 1938 kan geen bebouwing worden opgemerkt op het terrein. Aan de overzijde van de Wichelse steenweg is in deze periode echter wel reeds bewoning aanwezig. Ondanks de lage resolutie kan op de vroegste raadpleegbare luchtfoto uit 1971 bebouwing worden onderscheiden op het noordelijke deel van het terrein. Ook in het zuidwesten lijkt reeds een gebouw aanwezig te zijn. Deze bebouwing is duidelijker waarneembaar op de orthofoto van 1979-1990. Tegen 2000-2003 wordt het onbebouwde perceel tussen de noordelijke en zuidelijke bebouwing langs de Wichelse steenweg opgevuld met auto's, vermoedelijk gerelateerd aan een professionele activiteit ter hoogte van huisnummer 29. Het betreffende perceel lijkt steeds onverhard en onbebouwd te zijn geweest. Ook het zuidoostelijke deel van het terrein bleef vanaf het einde van de 18de eeuw tot op heden onbebouwd. Recent werden alle gebouwen gesloopt en de bomen geroid. Hoe de site er uit zag voor 1777 is niet gekend. Afgaande op de cartografische bronnen en de luchtfoto's hebben er de voorbije 240 jaar geen grootschalige verstoringen plaatsgevonden op het grootste deel van het terrein. De bebouwing langs de straatzijde, en de recente sloopwerken, kunnen mogelijk wel enige bodemverstoring hebben veroorzaakt over een vrij beperkte oppervlakte.

- Er werd op het terrein nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Wel werd net ten zuiden van het plangebied in de 19de eeuw een uitgestrekt Merovingisch grafveld aangetroffen. Binnen deze oude opgraving werden vermoedelijk eveneens Romeinse brandrestengraven aangetroffen. Ook in de ruimere omgeving werden reeds verschillende vondsten, sporen en structuren gedocumenteerd uit de steentijden, vroege ijzertijd, Romeinse periode, middeleeuwen en nieuwe tijd. De gekende sites wijzen op bewoning en funeraire activiteiten in de verschillende periodes. De gekende lithische artefacten werden verzameld gedurende veldprospecties of zijn afkomstig uit jongere sporen en duiden dus niet op in situ steentijdvindplaatsen.

- Lede is gelegen in het land van Wetteren-Lede binnen de Zandleem- en leemstreek. Het dorp bevindt zich in het Schelde-Dender interfluvium en wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van verschillende beken. De ruime omgeving van het dorp wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van de Schelde in het noorden en de Dender in het oosten. Hier worden dan ook lager gelegen gronden aangetroffen.

Ten zuiden en ten westen van het plangebied zijn echter hoger gelegen ruggen (tot ca. +40m TAW) aanwezig. Het plangebied bevindt zich buiten de valleien van Schelde en Dender en is gesitueerd op de noordflank van de heuvelzone. Het terrein zelf vertoont een relatief onregelmatig verloop. De noordoostelijke hoek is opvallend lager gelegen (+17,1m TAW) dan de rest van het terrein, dat geleidelijk oploopt van noord (ca. +18,4m TAW) naar zuid (ca. +20,5m TAW). De zone van de voormalige bebouwing langs de straat is wat geaccidenteerd en hoger gelegen. De bodem wordt gekenmerkt door een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Ldc) in het noorden en door een droge zandleembodem met textuur B horizont waarbij de ondergrond soms gelaagd is door afwisselend lemige en zandige laagjes (Lbaz) in het zuiden.

- Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een hoge archeologische verwachting heeft. Direct ten zuiden bevindt zich een gekende uitgestrekte begraafplaats en ook in de ruimere omgeving zijn op de helling waarop de dorpskern van Lede werd ingepland verschillende sites uit de metaaltijden tot de nieuwe tijd gekend. De kans op het aantreffen van een archeologische site op deze locatie is dan ook niet onwaarschijnlijk. Gezien de landschappelijke ligging, de bodemgesteldheid en de archeologische context is er een kans dat er (een) site(s) met grondsporen uit het neolithicum, de metaaltijden, de Romeinse periode, de middeleeuwen en/of nieuwe tijden aanwezig is (zijn) binnen het plangebied. In situ bewaring van eventuele steentijd artefactensites wordt niet verwacht binnen het plangebied. Er hebben geen gekende grootschalige en diepgaande verstoringen plaatsgevonden op het plangebied, waardoor kan verondersteld worden dat eventueel aanwezige archeologische sites met grondsporen een goede bewaring zullen hebben. Mogelijk heeft de bebouwing langs de Wichelse steenweg, en de recente sloop ervan, enige invloed gehad op de bewaring van eventuele grondsporen. Daarnaast moet, gezien de ligging op een hellend terrein, rekening gehouden worden met een mogelijke invloed van erosie binnen de grenzen van het plangebied.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Het terrein wordt bouwrijp gemaakt en er worden 3 winkelpanden gebouwd, één in het noordelijke deel van het terrein en één gebouw met 2 panden in het zuidoostelijke deel. Tussen beide gebouwen wordt een verharde parking aangelegd die zal aansluiten op de Wichelse steenweg. Rond de gebouwen worden groenstroken voorzien, met daarin bij in totaal 2 (ondiepe) wadi's. Er kan uitgegaan worden van een algemene bodemimpact van 60 à 80cm diep op het volledige terrein, met plaatselijk diepere ingrepen voor funderingen en nutsvoorzieningen.

Het plangebied kent een hoge archeologische verwachting, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de ontwikkeling van Lede, waar nog relatief weinig gravend archeologisch onderzoek is verricht. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien het terrein pas ontwikkeld wordt onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de

methodes met geen of met de minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet noodzakelijk om uit te voeren. De bodemopbouw van het plangebied is gekend via de bodemkaart en kan meer in detail in kaart worden gebracht bij proefsleuvenonderzoek. Daarnaast is er geen verhoogde kans op het aantreffen van *in situ* bewaarde steentijd artefactensites.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De top laag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet van toepassing.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet van toepassing.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied bevindt zich op ca. 500m van het historische centrum van Lede en was lange tijd gesitueerd binnen landbouwgebied. Op de oudst beschikbare betrouwbare cartografische bron, de Ferrariskaart uit ca. 1777, lijkt het plangebied gelegen in het landbouwgebied net ten noorden van de dorpskern. Binnen het plangebied wordt op deze kaart zowel bosgrond, akkerland/weiland als een deel van een boomgaard aangetroffen. De huidige Vijverstraat, Kerkevijverstraat en Dwarsstraat kunnen reeds worden onderscheiden ten oosten van het plangebied. Ten westen is reeds de Openveldstraat aanwezig. Van de Wichelse steenweg (N442) is nog geen sprake. Deze straat is wel waarneembaar op de Atlas der Buurtwegen en de overige 19de-eeuwse kaarten. Het plangebied blijft

Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

gedurende de 19de eeuw onbebouwd, waarbij het noordelijke deel in de eerste helft van de 19de eeuw vermoedelijk bebost is (deel van het *Moer-/Meerbosch*). Ook op de topografische kaart van 1938 kan geen bebouwing worden opgemerkt op het terrein. Aan de overzijde van de Wichelse steenweg is in deze periode echter wel reeds bewoning aanwezig. Ondanks de lage resolutie kan op de vroegste raadpleegbare luchtfoto uit 1971 bebouwing worden onderscheiden op het noordelijke deel van het terrein. Ook in het zuidwesten lijkt reeds een gebouw aanwezig te zijn. Deze bebouwing is duidelijker waarneembaar op de orthofoto van 1979-1990. Tegen 2000-2003 wordt het onbebouwde perceel tussen de noordelijke en zuidelijke bebouwing langs de Wichelse steenweg opgevuld met auto's, vermoedelijk gerelateerd aan een professionele activiteit ter hoogte van huisnummer 29. Het betreffende perceel lijkt steeds onverhard en onbebouwd te zijn geweest. Ook het zuidoostelijke deel van het terrein bleef vanaf het einde van de 18de eeuw tot op heden onbebouwd. Recent werden alle gebouwen gesloopt en de bomen gerooid. Hoe de site er uit zag voor 1777 is niet gekend

Er werd op het terrein nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Wel werd net ten zuiden van het plangebied in de 19de eeuw een uitgestrekt Merovingisch grafveld aangetroffen. Binnen deze oude opgraving werden vermoedelijk eveneens Romeinse brandrestengraven aangetroffen.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Afgaande op de cartografische bronnen en de luchtfoto's hebben er de voorbije 240 jaar geen grootschalige verstoringen plaatsgevonden op het grootste deel van het terrein. De bebouwing langs de straatzijde, en de recente sloopwerken, kunnen mogelijk wel enige bodemverstoring hebben veroorzaakt over een vrij beperkte oppervlakte.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Gezien de ligging op een hellend terrein moet er rekening gehouden worden met een mogelijke invloed van erosie binnen de grenzen van het plangebied, die kan gezorgd hebben voor aftopping van de sporen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Het terrein wordt bouwrijp gemaakt en er worden 3 winkelpanden gebouwd, één in het noordelijke deel van het terrein en één gebouw met 2 panden in het zuidoostelijke deel. Tussen beide gebouwen wordt een verharde parking aangelegd die zal aansluiten op de Wichelse steenweg. Rond de gebouwen worden groenstroken voorzien, met daarin bij in totaal 2 (ondiepe) wadi's. Er kan uitgegaan worden van een algemene bodemimpact van 60 à 80cm diep op het volledige terrein, met plaatselijk diepere ingrepen voor funderingen en nutsvoorzieningen.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. De kans op het aantreffen van een archeologische site met grondsporen is echter niet onwaarschijnlijk.

Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Er dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden op het plangebied. Dit onderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel van het terrein in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen te Lede Wichelse steenweg 25-31 (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en waarbij de geplande bodemingreep groter is dan 1000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Deze archeologienota is een aangepaste versie van de in akte genomen archeologienota met ID 17239 (zie <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/17239>). Omdat de begrenzing van het plangebied en de geplande werken opgenomen in die archeologienota ondertussen niet meer geldig zijn, dient een nieuwe archeologienota opgesteld te worden. Deze nieuwe versie verschilt voor het overige inhoudelijk niet van de in akte genomen archeologienota.

Het terrein, 5862m² groot, heeft een onregelmatige vorm en is volledig braakliggend. Tot voor kort was het westelijke deel grotendeels bebouwd langs de Wichelse steenweg (N442) en bestond het oostelijke deel uit de achterliggende bomenrijke tuinen en een weide in het zuidoosten, maar in 2022 zijn de gebouwen gesloopt en de bomen geroid.

Het plangebied bevindt zich op ca. 500m van het historische centrum van Lede en was lange tijd gesitueerd binnen landbouwgebied. Op de oudst beschikbare betrouwbare cartografische bron, de Ferrariskaart uit ca. 1777, lijkt het plangebied gelegen in het landbouwgebied net ten noorden van de dorpskern. Binnen het plangebied wordt op deze kaart zowel bosgrond, akkerland/weiland als een deel van een boomgaard aangetroffen. De huidige Vijverstraat, Kerkevijverstraat en Dwarsstraat kunnen reeds worden onderscheiden ten oosten van het plangebied. Ten westen is reeds de Openveldstraat aanwezig. Van de Wichelse steenweg (N442) is nog geen sprake. Deze straat is wel waarneembaar op de Atlas der Buurtwegen en de overige 19de-eeuwse kaarten. Het plangebied blijft gedurende de 19de eeuw onbebouwd, waarbij het noordelijke deel in de eerste helft van de 19de eeuw vermoedelijk bebost is (deel van het *Moer-/Meerbosch*). Ook op de topografische kaart van 1938 kan geen bebouwing worden opgemerkt op het terrein. Aan de overzijde van de Wichelse steenweg is in deze periode echter wel reeds bewoning aanwezig. Ondanks de lage resolutie kan op de vroegste raadpleegbare luchtfoto uit 1971 bebouwing worden onderscheiden op het noordelijke deel van het terrein. Ook in het zuidwesten lijkt reeds een gebouw aanwezig te zijn. Deze bebouwing is duidelijker waarneembaar op de orthofoto van 1979-1990. Tegen 2000-2003 wordt het onbebouwde perceel tussen de noordelijke en zuidelijke bebouwing langs de Wichelse steenweg opgevuld met auto's, vermoedelijk gerelateerd aan een professionele activiteit ter hoogte van huisnummer 29. Het betreffende perceel lijkt steeds onverhard en onbebouwd te zijn geweest. Ook het zuidoostelijke deel van het terrein bleef vanaf het einde van de 18de eeuw tot op heden onbebouwd. Recent werden alle gebouwen gesloopt en de bomen geroid. Hoe de site er uit zag voor 1777 is niet gekend. Afgaande op de cartografische bronnen en de luchtfoto's hebben er de voorbije 240 jaar geen grootschalige verstoringen plaatsgevonden op het grootste deel van het terrein. De bebouwing langs de straatzijde, en de recente sloopwerken, kunnen mogelijk wel enige bodemverstoring hebben veroorzaakt over een vrij beperkte oppervlakte.

Er werd op het terrein nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Wel werd net ten zuiden van het plangebied in de 19de eeuw een uitgestrekt Merovingisch grafveld aangetroffen. Binnen deze oude opgraving werden vermoedelijk eveneens Romeinse brandrestengraven aangetroffen. Ook in de ruimere omgeving werden reeds verschillende vondsten, sporen en structuren gedocumenteerd uit de steentijden, vroege ijzertijd, Romeinse periode, middeleeuwen en nieuwe tijd. De gekende sites wijzen op bewoning en funeraire activiteiten in de verschillende periodes. De gekende lithische artefacten werden verzameld gedurende veldprospecties of zijn afkomstig uit jongere sporen en duiden dus niet op in situ steentijdvindplaatsen.

Lede is gelegen in het land van Wetteren-Lede binnen de Zandleem- en leemstreek. Het dorp bevindt zich in het Schelde-Dender interfluvium en wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van verschillende beken. De ruime omgeving van het dorp wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van de Schelde in het noorden en de Dender in het oosten. Hier worden dan ook lager gelegen gronden aangetroffen. Ten zuiden en ten westen van het plangebied zijn echter hoger gelegen ruggen (tot ca. +40m TAW) aanwezig. Het plangebied bevindt zich buiten de valleien van Schelde en Dender en is gesitueerd op de noordflank van de heuvelzone. Het terrein zelf vertoont een relatief onregelmatig verloop. De noordoostelijke hoek is opvallend lager gelegen (+17,1m TAW) dan de rest van het terrein, dat geleidelijk oploopt van noord (ca. +18,4m TAW) naar zuid (ca. +20,5m TAW). De zone van de voormalige bebouwing langs de straat is wat geaccidenteerd en hoger gelegen. De bodem wordt gekenmerkt door een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Ldc) in het noorden en door een droge zandleembodem met textuur B horizont waarbij de ondergrond soms gelaagd is door afwisselend lemige en zandige laagjes (Lbaz) in het zuiden.

Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een hoge archeologische verwachting heeft. Direct ten zuiden bevindt zich een gekende uitgestrekte begraafplaats en ook in de ruimere omgeving zijn op de helling waarop de dorpskern van Lede werd ingepland verschillende sites uit de metaaltijden tot de nieuwe tijd gekend. De kans op het aantreffen van een archeologische site op deze locatie is dan ook niet onwaarschijnlijk. Gezien de landschappelijke ligging, de bodemgesteldheid en de archeologische context is er een kans dat er (een) site(s) met grondsporen uit het neolithicum, de metaaltijden, de Romeinse periode, de middeleeuwen en/of nieuwe tijden aanwezig is (zijn) binnen het plangebied. In situ bewaring van eventuele steentijd artefactensites wordt niet verwacht binnen het plangebied. Er hebben geen gekende grootschalige en diepgaande verstoringen plaatsgevonden op het plangebied, waardoor kan verondersteld worden dat eventueel aanwezige archeologische sites met grondsporen een goede bewaring zullen hebben. Mogelijk heeft de bebouwing langs de Wichelse steenweg, en de recente sloop ervan, enige invloed gehad op de bewaring van eventuele grondsporen. Daarnaast moet, gezien de ligging op een hellend terrein, rekening gehouden worden met een mogelijke invloed van erosie binnen de grenzen van het plangebied.

Het terrein wordt bouwrijp gemaakt en er worden 3 winkelpanden gebouwd, één in het noordelijke deel van het terrein en één gebouw met 2 panden in het zuidoostelijke deel. Tussen beide gebouwen wordt een verharde parking aangelegd die zal aansluiten op de Wichelse steenweg. Rond de gebouwen worden groenstroken voorzien, met daarin bij in totaal 2 (ondiepe) wadi's. Er kan uitgegaan worden van een algemene bodemimpact van 60 à 80cm diep op het volledige terrein, met plaatselijk diepere ingrepen voor funderingen en nutsvoorzieningen.

Archeologienota Lede Wichelse steenweg 25-31 aanpassing 2

Het plangebied kent een hoge archeologische verwachting, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de ontwikkeling van Lede, waar nog relatief weinig gravend archeologisch onderzoek is verricht. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien het terrein pas ontwikkeld wordt onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2019. *Domein Koninklijk Gesticht Van Mesen* (online), geraadpleegd op 16 september 2019 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/9096>
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2019. *Huize Ronkenburg* (online), geraadpleegd op 16 september 2019 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/9118>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2019. *Lede* (online), geraadpleegd op 16 september 2019 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13761>.
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/17239>

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2024 (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).....	8
Figuur 3 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	9
Figuur 4 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 10	
Figuur 5 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).	10
Figuur 6 Zicht op de bodemgebruikskaat met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)... 11	
Figuur 7 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).....	12
Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	12
Figuur 9 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	13
Figuur 10 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	14
Figuur 11 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	15
Figuur 12 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	15
Figuur 13 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 14 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)..... 18	
Figuur 15 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	19
Figuur 16 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).....	19
Figuur 17 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).	20
Figuur 18 Uitsnede uit de topografische kaart van 1864 (bron: cartesius.be en NGI).	20
Figuur 19 Uitsnede uit de topografische kaart van 1893 (bron: cartesius.be en NGI).	21
Figuur 20 Uitsnede uit de topografische kaart van 1909 (bron: cartesius.be en NGI).	21
Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1938 (bron: cartesius.be en NGI).	22
Figuur 22 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	22
Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	23
Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).	23
Figuur 25 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	24